

In: *Antilliaans Dagblad*, 28 maart 2009

Avontuur en schoonheid: Winkel en Winkel op fotosafari

Dos en Bertie Winkel zijn een reizend echtpaar. Tijdens tal van reizen legden zij op kunstzinnige wijze zowel de onder- als bovenwaterwereld vast. Dit resulteerde in diverse prachtig geïllustreerde boeken, films en exposities. Dos deed onlangs veel waterstof opwaaien met zijn boek *Wat is er mis met Vis?!*. Het leven onder de zeespiegel is zijn passie en tevens zijn grootste zorg. De fanatieke wereldverbeteraar brijst momenteel van woede over de traagheid waarmee de ernst van het afstervende koraalrif onder de aandacht komt. “De gevolgen zullen desastreus zijn. Er moet NU worden ingegrepen!” Tegenover het fanatisme van Dos, staat de ingetogenheid van Bertie. Haar passie ligt in het fotograferen van traditionele volksstammen in hun rituele opsmuk. Een zoektocht via de lens naar de onderhuidse betekenis van hun beschilderingen. Jaarlijks geven de Winkels onder meer lezingen en fotografieworkshops op Bonaire. Bertie onthult ons haar verborgen droom.

Tekst en foto's (tenzij anders vermeld) Christel Cosijn & Richelle van den Dungen Gronovius

[Bertie fotografeert bij de Surma in het uiterste zuiden van Ethiopië – FOTO DOS WINKEL]

Een beetje beteuterd staan we aan de ingang van het Washington Park. De groep cursisten verdwijnt zwaaiend naar ons als zij de ingang passeren. Een fotocursus met Dos en Bertie Winkel leek ons geweldig en de uitnodiging namen we ook graag aan. We zorgen voor voldoende eten en drinken en melden ons die ochtend vroeg op het verzamelpunt voor een gezamenlijk vertrek naar het Washington Park. Na een hobbelige alternatieve route via Rincon, leidt het Winkel-duo de groep naar een pittoreske plek vlak voor het Washington Park. We stappen uit en krijgen onze eerste instructies. Een beetje lacherig kijkt iedereen naar ons. De slippers, het jurkje en de driekwart broek bieden geen bescherming tegen de fototracking die gepland is naar de Brandaris in het Park. Helaas zal onze deelname zich beperken tot het eerste gedeelte. Voorzichtig stappen we tussen de cactusbollen door om te voorkomen dat de scherpe dikke naalden door onze dunne zolen prikken. Het nieuwe televisieprogramma 'Dichtbij Nederland' is er ook bij. Producent-cameraman Willem Mouissie legt de verontwaardiging vast van Dos over het afstervende koraalrif dat hij al jaren geleden heeft aangekaart. "Al dat fraais verdwijnt. 25 jaar geleden was wereldwijd 75% van de koraalriffen nog gezond, nu nog amper 16 à 17%. Verzuring, gebrek aan zuurstof, lozing van het afvalwater in zee, extreme vervuiling... Het doet de riffen in sneltempo afsterven. Sterker nog, we stevenen regelrecht af op een ecologische ramp!" Met verbolgen blik kijkt Dos de camera in. "Waar blijft nu die waterzuiveringsinstallatie? Die had er al lang moeten zijn!"

[FOTO DOS WINKEL]

De fabel van gezonde vis

Onlangs verscheen van zijn hand het boek *Wat is er mis met vis?!*. Eigenlijk alles, beweert Dos. Oceanen en zeeën zijn de kraamkamers voor duizenden vissoorten, maar doordat de visindustrie met al maar grotere middelen een enorme ravage aanricht, lijken ze steeds meer op lege aquaria. Bovendien is vis eten ongezond. Consumenten krijgen volgens Dos een te eenzijdige voorlichting als het gaat over hoe gezond vis en visolie zijn. Zeeën zijn enorme dumpplaatsen en als gevolg daarvan is vis het voedsel met de meeste gifstoffen. Om zijn pleidooi kracht bij te zetten, verwijst Dos onder andere naar een recent onderzoek van de Belgische wetenschapster Maaïke Bilau. Dat onderzoek wees uit dat bijna de helft van de Vlamingen een te hoog dioxinegehalte heeft. Bij 14-15 jarigen is dat voor 38% afkomstig van vis- en zeevruchten, terwijl deze minder dan 1% uitmaken van hun voedselinname.

Liever dus een leven zonder vis? Als het aan Dos ligt wel. Er zijn voldoende plantaardige alternatieven voor vis. In zijn boek geeft hij een aantal suggesties, onder meer in de vorm van recepten. Een toegift, schrijft Dos, voor wie 'graag minder of geen vis wil eten, maar de smaak van de oceaan niet kan missen'.

[Dos laat zich uit over de wonderen der natuur]

Eye on Bonaire and Saba

Voor de vertoning van de documentaire 'Eye on Bonaire and Saba' treffen we Dos en Bertie in het Buddy Dive Resort. Daar is het tweetal te gast bij het jaarlijkse Bonaire Planet Ocean Fest. Tijdens dit festival geven Dos en Bertie drie weken lang fotografieworkshops, lezingen en presentaties. Tevens maken ze van de gelegenheid gebruik om hun jongste boek *Colors of Bonaire* te promoten, een tweetalig fotoboek dat kleurrijk beeldmateriaal bevat van de vele jaren die het echtpaar op dit eiland doorbracht. Deze avond staat de documentaire 'Eye on Bonaire and Saba' op het programma. Een werkelijk schitterende documentaire, waarin Dos de kijker meeneemt in het kleurrijke leven onder de Caraïbische zeespiegel. De documentaire maakt deel uit van een twaalfstal 'Eye on-films', gemaakt door EMS Films in Nederland. In deze reeks volgt de camera het echtpaar tijdens hun onderwateravonturen en hun expedities in Afrika en Zuid-Amerika.

Vele films vielen in de prijzen, zoals de documentaire 'Eye on Peru' die in 2002 tijdens het filmfestival in Los Angeles bekroond werd met een Golden Camera. In deze documentaire duikt Dos onder andere in het beroemde Titicacameer (dat op 3800 meter hoogte gelegen is!) en bezoekt hij met Bertie een inheemse stam in het Amazonegebied.

Safari-anekdotes

Twee dagen later ontmoeten we het tweetal opnieuw. Wanneer Dos onze tafel verlaat om een aantal van hun boeken te halen, vertelt Bertie over hun belevenissen. Zo waren ze op een dag op safari in Botswana. De tocht werd gedaan in kleine groepjes. Tijdens de 'Sundowner' (onze happy hour) hielden ze een stop. Bertie had die stop ook nodig om haar blaas te ledigen. Ze wijst Dos naar een grote termietenheuvel. "Ik trek me even terug achter die termietenhoop!". Dos loopt nieuwsgierig naar de rivier en schrikt wanneer een nijlpaard op hem afstormt. Hij gilt naar Bertie. "Rennen! Rennen!" Bertie hijst haar broek op en begint te rennen, terwijl ze het nijlpaard op haar af ziet komen. Nijlpaarden kunnen moeilijk van richting veranderen. Bertie holt gillend en zigzaggend zo hard ze kan de andere kant op. Ze ziet de kuil niet en struikelt. Ze blijft doodstil liggen. Dit is haar eind, denkt ze nog. Plotseling hoort ze Dos. Gierend van de lach trekt hij haar overeind. Het gegil van Bertie heeft het dier waarschijnlijk op de vlucht doen slaan. Bertie kan er nu ook om lachen. "Er gebeurt altijd wel wat op onze tochten".

Dos is inmiddels terug en toont ons de schitterende foto's van diverse tribes. Binnenkort komt er een boek uit met Bertie's foto's van moeder en kind. Meestal schiet Bertie de foto's, nadat Dos contact heeft gelegd met de stam.

Hun bedoelingen om de verdwijnende authenticiteit vast te leggen doen zelfs een strenge moslimstam overstag gaan om de vrouwen te laten fotograferen door Bertie.

[Cursisten krijgen instructies van Bertie]

Haar vliegavontuur in Venezuela wil Bertie liever niet over doen. Met een kleine groep trekken ze door de Amazone om twee groepen Indianen te fotograferen. Het tweede dorp is zo boeiend dat het ongemerkt steeds later wordt. De piloot komt hen al tegemoet. In het donker mag hij niet landen en daarom gaat de eerste groep, waaronder Dos, direct met hem mee. Een kwartier verderop blijkt het noodweer te zijn. Heftige regens en onweer maakten het landen bijna onmogelijk. De piloot vliegt terug met de opdracht van Dos pas te vliegen met Bertie wanneer het weer veilig is. De piloot slaat de raad van Dos in de wind en vliegt zonder aarzelen onmiddellijk terug met Bertie, die zonder Dos liever niet achterblijft in het oerwoud. Eenmaal opgestegen vliegt de deur van het kleine vliegtuigje open. In de haast is er niet zo goed gecheckt of alles wel dicht is. Ze vliegen terug en landen om de deur te sluiten. Eenmaal weer opgestegen ziet Bertie dat de bagageruimte open gaat. Haar camera's en alle foto's zijn haar erg dierbaar en ze overtuigt de piloot dat ze terug moeten om het te sluiten. Kort daarna stijgen ze voor de derde maal op en is het al donker geworden. Na

een kwartier begint het vliegtuigje te cirkelen. Dos hoort het en is even later getuige van de crash. De regen, het onweer en de bliksem vormen een perfect toneel voor de op handen zijnde ramp. De brillenglazen van de piloot zijn smerig. Bertie ziet buiten geen hand voor ogen. Het kleine landingsveldje is onverlicht. Op goed geluk daalt de piloot. Hij onthoof twee bomen. Bertie blijft kalm. "Dit is mijn einde", denkt ze en ziet haar leven voorbij flitsen. "Ze heeft het leuk gehad en dit was het dan". Ze is nog steeds verbaasd over haar eigen kalmte van toen. Dos ziet en hoort hoe de piloot eerst het landingsgestel breekt en daarna krakend op zijn rechtervleugel landt. Het toestel glijdt door op zijn vleugel en komt uiteindelijk tot stilstand. Totaal vernield. Bertie zit stil in haar stoel en wacht op de ontploffing die gelukkig uitblijft. Over de vleugel kruipt ze naar buiten.

Kort daarna krijgt het echtpaar opnieuw een angstige vliegervaring. Ze stappen in een klein luxe watervliegtuigje met alles erop en eraan. De bushpilot is erg vriendelijk en laat vol trots zijn kunsten zien. Ze vliegen ondersteboven en scheren in duikvlucht langs watervallen. Bertie is kotsmisselijk en geniet absoluut niet van de spectaculaire panorama's. Plotseling gaat het vliegtuigje in een snoekduik naar beneden. "Wat is er aan de hand?" vraagt Dos aan de kamikazepiloot. "De motor staat in brand" behoeft geen verdere uitleg. Ze landen op het water en alles loopt goed af. De schade is voor rekening van de piloot. Het gevaar zit niet alleen in het vliegen. Doordat het tweetal graag naar uithoeken gaat, op zoek naar wilde stammen, komen ze in Papoea-Nieuw-Guinea in een stammenoerlog terecht. De Winkels verblijven in een klein resort aan de Karawari-rivier, een zijrivier van Sepik

River. Het bootje dat hen naar de kleine landingsstrip moet brengen ligt al te wachten. Dos en Bertie zien de pijlen over en weer vliegen. Na enkele uren lijkt de vrede steeds verder weg. Ze vrezen de aansluiting voor hun andere vlucht eveneens te missen. Ze vertellen lachend dat hun gids uiteindelijk een wapenstilstand voor elkaar krijgt, waardoor zij met kloppend hart het stille oorlogsgebied kunnen oversteken.

Droomwens

De gevaarlijkste momenten liggen voor Dos niet in zijn avontuurlijke reizen. Het protest dat hij aantekent tegen het onrecht dat de mens de natuur aandoet lokt diverse levensbedreigingen uit. De frustratie van haar schuimbekkende Dos over het uitblijven van acties ter voorkoming van het afstervende koraal vervult hopelijk de droomwens van Bertie; het mogen vastleggen van een niet eerder ontdekte stam. In dit geval zal het gaan om de nog onbekende 'rifmens'. Deze rifmens zal uiteindelijk gehoor geven aan de roependen in de onderwaterwoestijn. Dit nieuwe volk zal een navolgbare oplossing aanreiken en daarmee onder meer Bonaire behoeden voor een ecologische ramp.

Onlangs verschenen:

- Dos Winkel, *Wat is er mis met vis?! En visolie ... en wat kunt U doen?*, Uitgeverij Elmar, 2008, ISBN 978 90 389 1857 0
- Ook in het Engels: *What's the catch with fish?!*
- Dos en Bertie Winkel, *Colors of Bonaire*, Uitgeverij Elmar, 2008. ISBN 978 90 389 1847 1

Meer informatie over Dos en Bertie Winkel: www.dos-bertie-winkel.com